

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

28 януари 2021 година *

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Директива 2012/13/ЕС — Членове 4—7 — Декларации за правата, съдържащи се в приложения I и II — Рамково решение 2002/584/ПВР — Право на информация в наказателното производство — Декларация за правата при арест — Право на информация относно обвинението — Право на достъп до материалите по делото — Лице, задържано въз основа на европейска заповед за арест в изпълняващата държава членка“

По дело C-649/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Специализирания наказателен съд (България) с определение от 20 август 2019 г., постъпило в Съда на 3 септември 2019 г., в рамките на наказателно производство срещу

IR,

в присъствието на:

Специализирана прокуратура,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: Е. Regan, председател на състава, М. Plešič, Е. Juhász, С. Lycourgos (докладчик) и I. Jarukaitis, съдии,

генерален адвокат: Р. Pikamäe,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за чешкото правителство, от М. Smolek, J. Vlácil и Т. Machovičová, в качеството на представители,
- за германското правителство, от J. Möller, М. Hellmann и Е. Lankenau, в качеството на представители,
- за унгарското правителство, от М. Z. Fehér и R. Kissné Berta, в качеството на представители,
- за австрийското правителство, от J. Schmoll, в качеството на представител,

* Език на производството: български.

– за Европейската комисия, първоначално от S. Grünheid, Й. Г. Маринова и R. Troosters, а впоследствие от S. Grünheid и Й. Г. Маринова, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 30 септември 2020 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 6 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), на член 4, член 6, параграф 2 и член 7, параграф 1 от Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 година относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142, 2012 г., стр. 1) и на член 1, параграф 3, член 8 и формуляра, съдържащ се в приложението към Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3 и поправка в ОВ L 205, 2019 г., стр. 34), изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г. (ОВ L 81, 2009 г., стр. 24) (наричано по-нататък „Рамково решение 2002/584“), а също и до валидността на последното.
- 2 Запитването е отправено в рамките на наказателното производство, образувано срещу IR за престъпления, свързани с трафик на цигари.

Правна уредба

Правото на Съюза

Рамково решение 2002/584

- 3 Съображения 5, 6 и 12 от Рамково решение 2002/584 гласят:
 - „(5) [...] Освен това въвеждането на нова опростена процедура за предаване на осъдени или заподозрени лица за изтърпяване на наказание или за наказателно преследване дава възможност за премахване на сложността и евентуалното забавяне, присъщо на настоящата процедура по екстрадиция. [...]
 - (6) Европейската заповед за арест съгласно настоящото рамково решение е първата конкретна мярка в областта на наказателното право, която прилага принципа за взаимно признаване, който Европейският съвет определя като „крайтъгълния камък“ на съдебното сътрудничество.
- [...]
- (12) Настоящото рамково решение спазва основните права и се съобразява с принципите, признати в член 6 [ДЕС] и отразени в Хартата [...], и по-специално [дял] VI от нея. Никаоя разпоредба от настоящото рамково решение не може да се тълкува като забраняваща отказа да се предаде лице, за което е издадена заповед за арест, когато са налице почиващи на обективни елементи основания да се счита, че въпросната заповед е издадена

с цел преследване или наказване на лице поради неговия пол, раса, религия, етническа принадлежност, националност, език, политически убеждения или сексуална ориентация, или че неговото положение е свързано с някое от тези основания.

Настоящото рамково решение не е пречка държава членка да приложи своите конституционни норми, свързани със справедливия процес, свободата на сдружаване, свободата на печата и свободата на словото в други медии“.

4 Член 1 от това рамково решение гласи:

„1. Европейската заповед за арест е съдебно решение, което е издадено от държава членка, с оглед задържане и предаване от друга държава членка на издирвано лице, с цел наказателно преследване или изпълнение на присъда за лишаване от свобода или на мярка, изискваща задържане.

2. Държавите членки следва да изпълнят всяка европейска заповед за арест въз основа на принципите на взаимното признаване и в съответствие с разпоредбите на настоящото рамково решение.

3. Рамковото решение няма действие по отношение на изменение на задължението за спазване на основните права и основните правни принципи, залегнали в член 6 [ДЕС]“.

5 Член 8 от посоченото рамково решение предвижда:

„1. Европейската заповед за арест съдържа следната информация в съответствие с формуляра, включен в приложението:

- а) самоличност и гражданство на издирваното лице;
- б) трите имена, адреса, телефона, факса и електронната поща на издаващия съдебен орган;
- в) доказателства за влязла в сила присъда, заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила, попадащ в обхвата на членове 1 и 2;
- г) характера и правната квалификация на престъплението, особено във връзка с член 2;
- д) описание на обстоятелствата, при които е извършено престъплението, включително времето, мястото и степента на участие на издирваното лице в престъплението;
- е) наложеното наказание, ако има влязла в сила присъда, или предвидените наказания за престъплението съгласно законодателството на издаващата държава членка;
- ж) когато е възможно, описание на други последици от престъплението.

2. Европейската заповед за арест трябва да бъде преведена на официалния език или на един от официалните езици на изпълняващата държава членка. При приемането на настоящото рамково решение или след тази дата всяка държава членка може да заяви в декларация, депозирана в генералния секретариат, че приема превода на един или няколко от официалните езици на институциите на Европейските общности“.

6 В приложението към Рамково решение 2002/584 се съдържа формуляр, в който подробно е посочена информацията, която трябва да се включва в европейската заповед за арест.

Директива 2012/13

7 Съображения 3, 11, 14, 21, 27, 28 и 39 от Директива 2012/13 гласят:

„(3) Прилагането на принципа за взаимно признаване на решенията по наказателноправни въпроси предполага, че държавите членки имат взаимно доверие в наказателноправните си системи. Обхватът на взаимното признаване зависи в голяма степен от редица параметри, които включват механизми за защита на правата на заподозрените лица или на обвиняемите и общи минимални стандарти, необходими за улесняване прилагането на принципа на взаимно признаване.

[...]

(11) На 30 ноември 2009 г. Съветът прие резолюция относно пътна карта за укрепване на процесуалните права на заподозрени лица или на обвиняеми в рамките на наказателното производство [ОВ С 295, 2009 г., стр. 1; наричана по-нататък „пътната карта“]. [...]

[...]

(14) Настоящата директива се отнася до мярка Б от пътната карта. С нея се предвиждат общи минимални стандарти в областта на информацията за правата и обвинението, която следва да се предостави на лица, заподозрени или обвинени в извършването на престъпление, с цел повишаване на взаимното доверие между държавите членки. Настоящата директива се основава на правата, предвидени в [Хартата], и по-специално членове 6, 47 и 48 от нея, като се основава на членове 5 и 6 от [Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“)], така както се тълкуват от Европейския съд по правата на човека. В настоящата директива терминът „обвинение“ се използва за описание на същото понятие като понятието, описано с термина „обвинение“, използван в член 6, [точка] 1 от ЕКПЧ.

[...]

(21) Позоваванията в настоящата директива на заподозрени лица или обвиняеми, които са арестувани или задържани, следва да се разбират като отнасящи се до всяка ситуация, при която в хода на наказателното производство заподозр[е]ните лица или обвиняемите са лишени от свобода по смисъла на член 5, [точка] 1, буква [с)] от ЕКПЧ, съгласно тълкуването му в съдебната практика на Европейския съд по правата на човека.

[...]

(27) На лица, обвинени в извършването на престъпление, следва да се предостави цялата информация относно обвинението, необходима, за да могат те да подготвят защитата си и за да се гарантира справедливостта на производството.

(28) На заподозрените лица или на обвиняемите се предоставя незабавно информация относно престъпното деяние, в извършването на което лицето е заподозряно или обвинено, като това става не по-късно от техния първи разпит в наказателното производство от полицията или от друг компетентен орган, без да се нарушава хода на текущи разследвания. Описание на фактите, включително, ако са известни, времето и мястото, свързани с престъпното деяние, в извършването на което лицето е заподозряно или обвинено, както и евентуалната правна квалификация на предполагаемото престъпление, следва да се предоставя с достатъчно подробности, като се отчита стадия, на който се

намира наказателното производство, когато подобно описание се дава, за да се гарантира справедливостта на производството и да се позволи ефективно упражняване на правото на защита.

[...]

(39) Правото на писмена информация относно правата при задържане, предвидено в настоящата директива, следва да се прилага *mutatis mutandis* и за правата за лица, задържани за целите на изпълнението на европейска заповед за арест в съответствие с Рамково решение 2002/584[...]. С цел подпомагане на държавите членки при съставянето на декларация за правата за такива лица, в приложение II е предвиден образец. Този образец е примерен и може да бъде изменен в контекста на доклада на Комисията по прилагането на настоящата директива, както и след като всички мерки от пътната карта влязат в сила“.

8 Член 1 от тази директива гласи:

„С настоящата директива се установяват правила относно правото на информация на заподозрените лица или на обвиняемите относно техните права в наказателното производство и относно обвинението срещу тях. С нея също се установяват правила относно правото на информация на лицата, за които е издадена европейска заповед за арест, относно техните права“.

9 Член 3 от посочената директива предвижда:

„1. Държавите членки гарантират, че на заподозрените лица или обвиняемите се предоставя незабавно информация относно най-малко следните процесуални права, както се прилагат съгласно националното право, с цел да се позволи ефективното им упражняване:

- а) правото на достъп до адвокат;
- б) всяко право на безплатна правна консултация и условията за нейното получаване;
- в) правото на информация относно обвинението в съответствие с член 6;
- г) правото на устен и писмен превод;
- д) правото да запазят мълчание.

2. Държавите членки гарантират, че информацията, предвидена в параграф 1, се предоставя устно или писмено, на прост и достъпен език, като се отчитат специфичните потребности на заподозрени лица или обвиняеми в уязвимо положение“.

10 Член 4 от същата директива гласи:

„1. Държавите членки гарантират, че на заподозрените лица или обвиняемите, които са арестувани или задържани, се предоставя незабавно писмена декларация за правата. На лицата се дава възможност да прочетат декларацията за правата и им се позволява да я запазят през целия период на задържането им.

2. В допълнение към информацията, предвидена в член 3, декларацията за правата, посочена в параграф 1 от настоящия член, съдържа информация относно следните права, както се прилагат съгласно националното право:

- а) правото на достъп до материалите по делото;
- б) правото да бъдат информирани консулските власти и едно лице;
- в) правото на достъп до спешна медицинска помощ; и
- г) максималния брой часове или дни, за които заподозрените лица или обвиняемите могат да бъдат задържани, преди да бъдат изправени пред съдебен орган.

3. Декларацията за правата съдържа също така основна информация относно всички възможности съгласно националното право за обжалване на законосъобразността на ареста, получаване на преразглеждане на задържането, или отправяне на искане за условно освобождаване.

4. Декларацията за правата се изготвя на прост и достъпен език. Примерен образец на декларацията за правата се съдържа в приложение I.

5. Държавите членки гарантират, че заподозрените лица или обвиняемите получават декларацията за правата, написана на език, който те разбират. В случай че няма декларация за правата на съответния език, заподозрените лица или обвиняемите се информират устно за техните права на език, който те разбират. След това своевременно им се предоставя декларация за правата на език, който те разбират“.

11 Член 5 от Директива 2012/13 предвижда:

„1. Държавите членки гарантират, че на лицата, които са задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест, се предоставя незабавно съответна декларация за правата, съдържаща информация за правата им в съответствие с правото, с което се изпълнява Рамково решение 2002/584[...] в изпълняващата държава членка.

2. Декларацията за правата се изготвя на прост и достъпен език. Примерен образец на декларацията за правата се съдържа в приложение II“.

12 Съгласно член 6 от тази директива:

„1. Държавите членки гарантират, че заподозрените лица или обвиняемите получават информация относно престъпното деяние, в извършването на което са заподозрени или обвинени. Тази информация се предоставя незабавно и с подробностите, необходими, за да се гарантира справедливостта на производството и ефективното упражняване на правото на защита.

2. Държавите членки гарантират, че заподозрените лица или обвиняемите, които са арестувани или задържани, са информирани относно основанията за техния арест или задържане, включително за престъпното деяние, в извършването на което са заподозрени или обвинени.

3. Държавите членки гарантират, че не по-късно от момента на внасяне на обвинението в съда се предоставя подробна информация относно обвинението, включително относно характера и правната квалификация на престъплението, както и формата на участие на обвиняемия.

4. Държавите членки гарантират, че заподозрените лица или обвиняемите са информирани незабавно за промени в информацията, предоставена в съответствие с настоящия член, когато това е необходимо, за да се гарантира справедливостта на производството“.

13 Член 7 от посочената директива гласи:

„1. Когато бъде арестувано и задържано лице на някой от етапите на наказателното производство, държавите членки гарантират, че документите по конкретния случай, с които разполагат компетентните органи и които са съществени за ефективно обжалване съгласно националното право на законосъобразността на ареста или задържането, са предоставени на арестуваните лица или на техните адвокати.

2. С цел гарантиране на справедливостта на производството и подготовка на защитата държавите членки гарантират, че на заподозрените лица или обвиняемите или на техните адвокати се предоставя достъп най-малко до всички доказателствени материали, независимо дали са в полза на заподозрения или обвиняемия или в подкрепа на обвинението, с които разполагат компетентните органи.

3. Без да се нарушава параграф 1, достъпът до материалите, посочени в параграф 2, се предоставя своевременно, за да може да се упражни ефективно правото на защита, но не по-късно от момента на внасяне на обвинението в съда. В случай че компетентните органи съберат нови доказателствени материали, своевременно се предоставя достъп до тях, така че да могат да бъдат взети предвид.

4. Чрез дерогация от параграфи 2 и 3, при условие че това не нарушава правото на справедлив процес, достъп до определени материали може да бъде отказан, ако такъв достъп може да доведе до сериозна опасност за живота или основните права на друго лице или ако такъв отказ е строго необходим, за да се гарантират важни обществени интереси, например в случаи, когато достъпът може да попречи на текущо разследване или да навреди сериозно на националната сигурност на държавата членка, в която е образувано наказателното производство. Държавите членки гарантират, че в съответствие с процедурите в националното право решението да се откаже достъп до някои материали в съответствие с настоящия параграф се взема от съдебен орган или най-малкото подлежи на съдебен контрол.

5. Достъпът, посочен в настоящия член, се предоставя безплатно“.

14 В приложение I към Директива 2012/13 се съдържа примерен образец на декларация за правата. В това приложение е посочено, че „[e]динственото предназначение на този образец е да бъдат подпомогнати националните органи при съставянето на своята декларация за правата на национално равнище. Държавите членки не са задължени да използват този образец. При изготвянето на своята декларация за правата държавите членки могат да изменят този образец, така че да го приведат в съответствие със своите национални разпоредби и да добавят и друга полезна информация. Декларацията за правата на държавите членки трябва да се предостави при арест или задържане. Това обаче не пречи държавите членки да предоставят на заподозрените лица или на обвиняемите писмена информация при други ситуации по време на наказателното производство“.

15 Посоченият образец съдържа осем раздела с информация.

16 В приложение II към Директива 2012/13 се съдържа примерен образец на декларация за правата за лица, задържани въз основа на европейска заповед за арест. В това приложение е посочено, че „[e]динственото предназначение на този образец е да бъдат подпомогнати националните органи при съставянето на своята декларация за правата на национално равнище. Държавите членки не

са задължени да използват този образец. При изготвянето на своята декларация за правата държавите членки могат да изменят този образец така, че да го приведат в съответствие със своите национални разпоредби и да добавят и друга полезна информация“.

- 17 Посоченият образец съдържа пет раздела с информация.

Българското право

- 18 Прилагането на Рамково решение 2002/584 се осигурява чрез Закона за екстрадицията и европейската заповед за арест (ДВ, бр. 46 от 2005 г.). Член 37 от този закон и приложеният към него формуляр съответстват на член 8 от посоченото рамково решение и на формуляра в приложението към него.
- 19 Член 65, алинея 3, второ изречение и член 269, алинея 3, точка 4, буква б) от Наказателно-процесуалния кодекс (наричан по-нататък „НПК“) допускат правните средства за защита да се използват и докато лицето е задържано в изпълняващата държава членка.
- 20 Член 55 от НПК и членове 72—74 от Закона за Министерството на вътрешните работи (наричан по-нататък „ЗМВР“) предвиждат, че лицето, задържано в България от българските власти въз основа на национална заповед за арест, се уведомява за правата, които има като арестувано лице, и за правата, които има като обвиняем. Съгласно член 72, алинея 4 от ЗМВР и членове 65 и 270 от НПК арестуваното лице се уведомява за правото да обжалва задържането и да се запознае с всички материали по делото в рамките на това обжалване. Това лице трябва да има възможност за непосредствен контакт с адвоката си, включително служебен адвокат. Освен това съдът служебно изпраща на арестуваното лице копие от обвинителния акт, в който с подробности е описано деянието, предмет на обвинението, както и разпореждане за насрочване на делото, в което в подробности са посочени правата, които има в съдебното производство. Арестуваното лице, уведомено за правата си и за фактическите и правните обстоятелства по задържането си, може незабавно да го обжалва пред съда.

Делото в главното производство и преюдициалните въпроси

- 21 Специализирана прокуратура (България) образува наказателно производство срещу IR по обвинение за участие в организирана престъпна група с цел извършване на престъпления против митническия режим. В досъдебната фаза на наказателното производство, в хода на която е ползвал услугите на двама избрани от него адвокати, IR е информиран само за някои от правата му като обвиняем.
- 22 Към момента на започване на съдебната фаза на наказателното производство срещу IR на 24 февруари 2017 г., той е напуснал адреса си и не може да бъде установено местонахождението му. Двамата адвокати, които го представляват в досъдебната фаза на наказателното производство, посочват, че вече не го представляват. Поради това служебно му е определен нов адвокат.
- 23 С определение от 10 април 2017 г., потвърдено от втората съдебна инстанция на 19 април 2017 г., запитващата юрисдикция взема спрямо IR мярка за неотклонение „задържане под стража“, като този акт представлява националната заповед за арест. IR не взема лично участие в това производство и е защитаван от служебния адвокат.
- 24 На 25 май 2017 г. е издадена европейска заповед за ареста на IR, който все още не е намерен. Служебният му защитник е заменен с нов адвокат, също служебно назначен.

- 25 Запитващата юрисдикция анулира издадената от нея заповед за арест на IR, тъй като не е сигурна дали тази заповед за арест е в съответствие с правото на Съюза, доколкото това лице не е било уведомено за някои права, от които може да се ползва съгласно българското право.
- 26 Тя подчертава, че тъй като е решила да издаде нова европейска заповед за арест срещу IR, са ѝ необходими разяснения относно информацията, която трябва да приложи към посочената заповед, така че да се гарантира спазването на предоставените с Директива 2012/13 права.
- 27 На първо място, запитващата юрисдикция счита, че от разпоредбите на тази директива не е ясно дали член 4, член 6, параграф 2 и член 7, параграф 1 от нея се прилагат по отношение на лице, което е задържано въз основа на европейска заповед за арест на територията на друга държава членка.
- 28 Според нея следва да се установи дали лицата, задържани въз основа на европейска заповед за арест, могат да се ползват не само от изрично предвидените в член 5 от Директива 2012/13 и в приложение II към нея права, но и от тези, които са посочени в член 4 от Директивата и в приложение I към нея. Този въпрос се поставя и по отношение на правата по член 6, параграф 2 и член 7, параграф 1 от посочената директива, тъй като според запитващата юрисдикция не е сигурно, че лицето, спрямо което е издадена европейска заповед за арест, може да се ползва от тези права в изпълняващата държава членка.
- 29 На второ място, в случай че следва да се приеме, че лицето, задържано въз основа на европейска заповед за арест в изпълняващата държава членка, трябва да разполага с всички права, които би имало, ако беше задържано на територията на издаващата държава членка, запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 8 от Рамково решение 2002/584 следва да се тълкува в смисъл, че допуска промяна на съдържанието на европейската заповед за арест, за да се посочат в нея в съответствие с член 4, параграф 3 от Директива 2012/13 възможните правни средства за защита срещу издаваните от тази юрисдикция заповеди за арест.
- 30 На трето място, ако следва да се приеме, че информацията, съдържаща се във формуляра от Рамково решение 2002/584, не може да бъде допълвана, запитващата юрисдикция иска да се установи дали съществуват други правни средства, за да се гарантира реалното и ефективно упражняване на правата, с които разполага IR по Директива 2012/13, веднага след като бъде задържан въз основа на европейска заповед за арест в друга държава членка. Едно от тези средства би могло да се състои в това лицето да бъде уведомено за правата му по член 4, параграф 3 от тази директива и за основанията за задържането му съгласно член 6, параграф 2 от посочената директива, както и за правото му на достъп до документите в съответствие с член 7, параграф 1 от същата директива. Например, след като узнае за задържането на посоченото лице, запитващата юрисдикция, издала европейската заповед за арест, би могла да му изпрати декларацията за правата при арест, копие от националната заповед за задържане и относимите към нея доказателства, както и данните на неговия защитник, а при поискване от лицето — и копие от други материали по неговото дело.
- 31 На четвърто място, в случай че се приеме, че юрисдикцията, издала европейската заповед за арест, има възможност или да допълни текста на посочената заповед, като добави информация за правата на арестуваното лице, или да уведоми това лице за неговите права след арестуването му, без обаче да е длъжна да направи това, запитващата юрисдикция счита, че възниква въпросът за валидността на Рамково решение 2002/584, което не би гарантирало ефективно упражняване на правата, с които би трябвало да разполага арестуваното лице съгласно Директива 2012/13 и членове 6 и 47 от Хартата.

- 32 При тези обстоятелства Специализираният наказателен съд (България) решава да спре производството по делото и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Правата на обвиняемия по чл. 4 (особено това по чл. 4 ал. 3), по чл. 6 ал. 2 и по чл. 7 ал. 1 от Директива 2012/13 отнасят ли се до обвиняемия, който е арестуван въз основа на европейска заповед за арест?
 - 2) При положителен отговор: чл. 8 от РР 2002/584 следва ли да бъде тълкуван, като допускащ промяна в съдържанието на европейската заповед за арест, съобразно формуляра, посочен в приложението — и по-специално допускащ добавянето на нов текст в този формуляр, относно правата на издирваното лице спрямо юрисдикциите на издаващата държава, с цел оспорване на националната заповед за арест и европейската заповед за арест?
 - 3) При отрицателен отговор на втория въпрос: ще бъде ли съответно на съображение 12 и чл. 1 ал. 3 от Рамково решение 2002/584[...], чл. 4, чл. 6 ал. 2 и чл. 7 ал. 1 от Директива 2012/13[...], чл. 6 и чл. 47 от Хартата, ако бъде издадена европейска заповед за арест с точното спазване на формуляра по Приложението (т.е. без уведомяване на издирваното лице за правата му пред издаващата юрисдикция) и веднага след като узнае за ареста му, издаващата юрисдикция го уведоми за тези му права и му изпрати съответните документи?
 - 4) Ако не съществува друго правно средство за гарантиране на правата по чл. 4, особено на това по чл. 4 ал. 3, по чл. 6 ал. 2 и по чл. 7 ал. 1 от Директива 2012/13[...] на лице, арестувано въз основа на европейска заповед за арест, то валидно ли е Рамково решение 2002/584?“

По допустимостта на преюдициалното запитване

- 33 Германското правителство изразява резерви относно допустимостта на преюдициалното запитване, с мотива че не е налице висящ спор пред запитващата юрисдикция, тъй като издадената спрямо IR европейска заповед за арест е била отменена. Затова поставените въпроси се явявали хипотетични и освен това имали смисъл само за приемането на нова европейска заповед за арест, в случай че IR вече не е на българска територия.
- 34 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда националните юрисдикции могат да сезират Съда само ако пред тях има висящ спор и ако се произнасят в производство, което приключва с правораздавателен акт (решения от 31 май 2005 г., Syfait и др., C-53/03, EU:C:2005:333, т. 29 и от 16 септември 2020 г., Anesco и др., C-462/19, EU:C:2020:715, т. 36).
- 35 В рамките на сътрудничеството между Съда и националните юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Ето защо, след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 17 октомври 2019 г., Електроразпределение Юг, C-31/18, EU:C:2019:868, т. 31 и цитираната съдебна практика).
- 36 От това следва, че въпросите, които се отнасят до правото на Съюза, по презумпция са релевантни. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция преюдициално запитване само когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване или преценка на валидността на разпоредба от правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество

или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 16 октомври 2019 г., Winterhoff и Eisenbeis, C-4/18 и C-5/18, EU:C:2019:860, т. 36 и цитираната съдебна практика).

- 37 В случая няма съмнение, че има настоящо дело и че производството е с правораздавателен характер, тъй като специализираната прокуратура е образувала наказателно производство, което все още е висящо, като в него IR е обвиняем за участие в организирана престъпна група с цел извършване на престъпления против митническия режим и служебно му е определен адвокат.
- 38 Следва също да се отбележи, че запитващата юрисдикция посочва, че сезира Съда, за да приеме нова европейска заповед за ареста на IR в зависимост от отговорите на поставените въпроси. При това положение не може да се смята, че поставените въпроси нямат никаква връзка с действителността или с предмета на висящото пред запитващата юрисдикция производство, нито че проблемът е от хипотетично естество.
- 39 Освен това вследствие на издаването на европейска заповед за арест може да се стигне до задържане на издирваното лице и следователно с това се засяга личната му свобода. Съдът обаче е постановил, че в производството по такава заповед гарантирането на основните права е на първо място отговорност на издаващата държава членка. С оглед на гарантирането на тези права — което може да даде повод на съдебния орган да реши да издаде европейска заповед за арест — е важно този орган да разполага с възможността да сезира Съда с преюдициално запитване (вж. в този смисъл решение от 25 юли 2018 г., AY (Заповед за арест — Свидетел), C-268/17, EU:C:2018:602, т. 28 и 29).
- 40 Следователно преюдициалното запитване е допустимо.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 41 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 4, и по-специално параграф 3 от него, член 6, параграф 2 и член 7, параграф 1 от Директива 2012/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че правата по тези разпоредби се прилагат по отношение на лицата, които са задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест.
- 42 Съгласно постоянната съдебна практика при тълкуването на разпоредба от правото на Съюза следва да се вземат предвид не само текстът ѝ, но и нейният контекст и целите на правната уредба, от която тя е част (вж. по специално решения от 4 май 2010 г., TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, т. 44 и от 6 октомври 2020 г., Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, т. 61).
- 43 В това отношение, що се отнася до текста на разглежданите разпоредби, член 4, параграф 1 от Директива 2012/13 предвижда, че държавите членки гарантират, че на заподозрените лица или обвиняемите, които са арестувани или задържани, се предоставя незабавно писмена декларация за правата. В член 4, параграф 3 от тази директива се уточнява, че посочената декларация за правата съдържа основна информация относно всички възможности съгласно националното право за обжалване на законосъобразността на ареста, получаване на преразглеждане на задържането или отправяне на искане за условно освобождаване.

- 44 Член 6, параграф 2 от посочената директива също се отнася до заподозрените и обвиняемите, които са арестувани или задържани. Тази разпоредба предвижда, че държавите членки трябва да гарантират, че посочените лица са информирани относно основанията за техния арест или задържане, включително за престъпното деяние, в извършването на което са заподозрени или обвинени.
- 45 Колкото до член 7, параграф 1 от Директива 2012/13, който предвижда, че когато бъде арестувано и задържано лице на някой от етапите на наказателното производство, държавите членки гарантират, че на арестуваното лице или на неговите адвокати са предоставени документите по конкретния случай, с които разполагат компетентните органи и които са съществени за ефективно обжалване съгласно националното право на законосъобразността на ареста или задържането, този член също се отнася до заподозрените лица и обвиняемите, както е видно от прочита на посочения параграф във връзка с параграф 2 от същия член.
- 46 Следва да се отбележи, че сам по себе си анализът на текста на разглежданите разпоредби не позволява да се прецени дали лицата, задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест, попадат в кръга на заподозрените и обвиняемите, които са арестувани или задържани по смисъла на Директива 2012/13 и спрямо които са приложими правата по тези разпоредби.
- 47 При тези обстоятелства посочените разпоредби следва да се тълкуват, като се вземат предвид техният контекст и целта на Директива 2012/13.
- 48 Що се отнася до контекста на тези разпоредби, следва да се отбележи, че в член 5 от Директива 2012/13 изрично се говори за правата на лицата, които са задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест. Съгласно параграф 1 от този член държавите членки гарантират, че на тези лица се предоставя незабавно съответна декларация за правата, съдържаща информация за правата им в съответствие с правото, с което се изпълнява Рамково решение 2002/584 в изпълняващата държава членка. Параграф 2 от посочения член предвижда, че примерен образец на декларацията се съдържа в приложение II към тази директива.
- 49 Същият член трябва да се тълкува с оглед на съображение 39 от Директива 2012/13, в което се уточнява, че предвиденото в тази директива право на писмена информация относно правата при задържане следва да се прилага само *mutatis mutandis* за лицата, задържани за целите на изпълнението на европейска заповед за арест, като в това отношение посоченото съображение препраща само към примерния образец, който се съдържа в приложение II към същата директива, за да бъдат подпомогнати държавите членки при съставянето на декларация за правата за такива лица.
- 50 Следва да се отбележи, че този примерен образец се различава от съдържащия се в приложение I към посочената директива, за който става дума в член 4 от нея и който се отнася до декларацията за правата, която трябва да се предоставя на заподозрените лица и обвиняемите, които са арестувани или задържани.
- 51 Всъщност, макар че, както следва изрично от уводната част на приложения I и II към Директива 2012/13, държавите членки могат да изменят тези два примерни образца, за да ги приведат в съответствие със своите национални разпоредби и да добавят друга полезна информация, посочените образци съдържат само един идентичен помежду им раздел, а именно този относно помощта на адвокат. Останалите раздели на образците, както следва от заглавието или от съдържанието им, са специфични или за правата на заподозряното лице или обвиняемия в наказателното производство, що се отнася до приложение I към Директива 2012/13, или съответно за правата на лицето, задържано въз основа на европейска заповед за арест, що се отнася до приложение II към тази директива.

- 52 Необходимо е да се отбележи, че както посочва генералният адвокат в точка 44 от заключението си, никоя от разпоредбите на Директива 2012/13 не предвижда, че лицето, задържано въз основа на европейска заповед за арест, трябва да получи писмена декларация, в която да се съчетава информацията от двата примерни образеца по приложения I и II към тази директива.
- 53 Затова, щом като разпоредбите, чието тълкуване иска запитващата юрисдикция, се отнасят до заподозрените лица или обвиняемите, които са арестувани или задържани, от член 5 от Директива 2012/13 във връзка със съображение 39 от нея следва изводът, че разглежданите разпоредби не се отнасят до лицата, които са задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест.
- 54 Този извод се потвърждава от съображение 21 от Директивата, съгласно което позоваванията в нея на заподозрени лица или обвиняеми, които са арестувани или задържани, следва да се разбират като отнасящи се до всяка хипотеза, при която в хода на наказателното производство заподозрените лица или обвиняемите са лишени от свобода по смисъла на член 5, точка 1, буква с) от ЕКПЧ, съгласно тълкуването му в практиката на Европейския съд по правата на човека.
- 55 Както отбелязва генералният адвокат в точка 47 от заключението си, последно посочената разпоредба урежда хипотезата на арест или лишаване от свобода на лице с цел да се осигури явяването му пред предвидената в закона институция при обосновано подозрение за извършване на престъпление или когато обосновано е призната необходимостта да се предотврати извършване на престъпление или укриване след извършване на престъпление. Тази хипотеза обаче е различна от уредената в член 5, точка 1, буква f) от ЕКПЧ — законен арест или лишаване от свобода на лице с цел да се предотврати незаконното му влизане в страната или на лице, против което се предприемат действия за неговото депортиране или екстрадиция. Последният случай съответства на механизма на европейската заповед за арест, въведен с Рамково решение 2002/584.
- 56 Контекстуалното тълкуване на член 4, член 6, параграф 2 и член 7, параграф 1 от Директива 2012/13 в смисъл, че те не се прилагат по отношение на лицата, които са задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест, се потвърждава и от целите на тази директива.
- 57 В това отношение следва да се отбележи, че член 1 от Директива 2012/13, в който е посочен нейният предмет, провежда разграничение между правата на заподозрените лица и обвиняемите и правата на лицата, за които е издадена европейска заповед за арест. По-конкретно този член предвижда, че с посочената директива се установяват правила относно правото на информация на заподозрените лица или на обвиняемите относно техните права в наказателното производство и относно обвинението срещу тях. В същия член се посочва, че с тази директива се установяват и правила относно правото на информация на лицата, за които е издадена европейска заповед за арест, относно техните права.
- 58 От прочита на този член във връзка със съображения 14, 27 и 39 от Директива 2012/13 е видно, че нейната цел е да се предвидят минимални стандарти в областта на информацията, която следва да се предоставя на лица, заподозрени или обвинени в извършването на престъпление, за да могат те да подготвят защитата си и за да се гарантира справедливостта на производството, но и че Директивата следва също така да съхрани особеностите на производството във връзка с европейската заповед за арест.
- 59 Същевременно целта на Рамково решение 2002/584 относно европейската заповед за арест е чрез въвеждането на опростена и по-ефикасна процедура за предаване на осъдени или заподозрени в нарушаване на наказателния закон лица пряко между съдебните органи да улесни и ускори съдебното сътрудничество, за да допринесе за осъществяването на целта на Европейския съюз да се превърне в пространство на свобода, сигурност и правосъдие въз

основа на високата степен на доверие, която трябва да съществува между държавите членки (решение от 24 септември 2020 г., *Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof* (Принцип на специалното правило), С-195/20 PPU, EU:C:2020:749, т. 32 и цитираната съдебна практика).

- 60 Като предвижда в член 5, че на лицата, които са задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест, се предоставя незабавно съответна декларация за правата, съдържаща информация за правата им в съответствие с правото, с което се изпълнява Рамково решение 2002/584 в изпълняващата държава членка, Директива 2012/13 допринася ефикасно за постигането на тази цел за опростяване и бързина на процедурата.
- 61 Освен това, както отбелязва генералният адвокат в точка 44 от заключението си, след като бъде предадено на органите на издалата заповедта държава членка, лицето, спрямо което е издадена европейска заповед за арест за целите на наказателното преследване, придобива качеството „обвиняем“ по смисъла на Директива 2012/13 и се ползва от всички права, свързани с това качество, и по-специално от правата, предвидени в членове 4, 6 и 7 от посочената директива. Така в съответствие с целите на същата директива лицето може да подготви защитата си и може да му се гарантира справедливостта на производството.
- 62 По всички изложени съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 4, и по-специално параграф 3 от него, член 6, параграф 2 и член 7, параграф 1 от Директива 2012/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че правата по тези разпоредби не се прилагат по отношение на лицата, които са задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест.

По втория въпрос

- 63 Предвид отговора на първия въпрос не следва да се отговаря на втория, тъй като той е поставен само за случай че член 4, член 6, параграф 2 и член 7, параграф 1 от Директива 2012/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че правата по тези разпоредби се прилагат по отношение на лицата, които са задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест.

По третия и четвъртия въпрос

- 64 С третия и четвъртия си въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество от Съда да се произнесе по валидността на Рамково решение 2002/584 от гледна точка на Директива 2012/13 и членове 6 и 47 от Хартата, доколкото това рамково решение предвижда, че информацията, предоставяна на лицата, които са задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест, се ограничава до информацията, която е посочена в член 8, параграф 1 от това рамково решение и се съдържа в приложения към него формуляр и в образца по приложение II към Директивата.
- 65 Най-напред следва да се припомни, че материалната законосъобразност на даден акт на Съюза не бива да се преценява от гледна точка на друг акт на Съюза от същия нормативен ранг, освен ако е приет в приложение на последния или ако в единия от тези два акта изрично е предвидено, че единият от тях има предимство пред другия (решение от 8 декември 2020 г., *Унгария/Парламент и Съвет*, С-620/18, EU:C:2020:1001, т. 119).
- 66 В случая както Рамково решение 2002/584, така и Директива 2012/13 са актове на вторичното право, а Рамково решение 2002/584 не е прието в приложение на Директива 2012/13, която впрочем го следва по време. Освен това не е предвидено изрично, че единият от тези два акта има предимство пред другия. Ето защо валидността на Рамково решение 2002/584 не следва да се преценява от гледна точка на разпоредбите на Директива 2012/13.

- 67 За разлика от това валидността на посоченото рамково решение може да се преценява от гледна точка на членове 6 и 47 от Хартата.
- 68 Запитващата юрисдикция иска по-специално да се установи дали когато правата по член 4, член 6, параграф 2 и член 7, параграф 1 от Директива 2012/13 не са приложими по отношение на лицата, които са задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест, за посочените лица става невъзможно или прекомерно трудно да оспорват издадените срещу тях национални и европейски заповеди за арест.
- 69 По-конкретно, според нея от точка 70 от решение от 27 май 2019 г., OG и PI (Прокуратури на Любек и на Цвикау) (С-508/18 и С-82/19 PPU, EU:C:2019:456), е видно, че решението за издаване на европейска заповед за арест трябва да може да подлежи в издаващата държава членка на съдебно обжалване, което изцяло отговаря на изискванията, присъщи на ефективната съдебна защита. Според запитващата юрисдикция обаче, за да може ефективно да упражни предоставените му с Директива 2012/13 права, съответното лице би трябвало да разполага с тях не едва след предаването му на издаващите съдебни органи, а още от момента на задържането му в изпълняващата държава членка.
- 70 В това отношение е необходимо да се припомни, че съгласно член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584 то не може да доведе до изменение на задължението за спазване на основните права и основните правни принципи, залегнали в член 6 ДЕС.
- 71 Въведената с това рамково решение система на европейската заповед за арест се основава на принципа на взаимно признаване, който от своя страна почива на взаимното доверие между държавите членки, че съответните им национални правни системи са в състояние да осигурят равностойна и ефективна защита на основните права, признати на равнището на Съюза, и в частност в Хартата (решения от 10 ноември 2016 г., *Özçelik*, С-453/16 PPU, EU:C:2016:860, т. 23 и цитираната съдебна практика и от 9 октомври 2019 г., NJ (Прокуратура на Виена), С-489/19 PPU, EU:C:2019:849, т. 27).
- 72 В този контекст, когато се издава европейска заповед за арест с оглед на задържането и предаването от друга държава членка на издирвано лице с цел наказателно преследване, това лице трябва да е можело на първи етап на процедурата да се ползва от процесуалните гаранции и основните права, чиято защита трябва да се осигури от съдебните органи на издаващата държава членка съгласно приложимото национално право конкретно с цел приемането на национална заповед за арест (вж. в този смисъл решения от 27 май 2019 г., OG и PI (Прокуратури на Любек и на Цвикау), С-508/18 и С-82/19 PPU, EU:C:2019:456, т. 66 и от 9 октомври 2019 г., NJ (Прокуратура на Виена), С-489/19 PPU, EU:C:2019:849, т. 33).
- 73 В този смисъл Съдът вече е приел, че системата на европейската заповед за арест съдържа защита на две равнища на процесуалните и основните права, от които трябва да се ползва издирваното лице, доколкото към съдебната защита, предвидена на първото равнище, при приемането на националното решение, каквато е националната заповед за арест, се добавя тази, която трябва да се осигури на второто равнище, при издаването на европейската заповед за арест, до което евентуално може да се стигне в кратък срок след приемането на посоченото национално съдебно решение (решения от 27 май 2019 г., OG и PI (Прокуратури на Любек и на Цвикау), С-508/18 и С-82/19 PPU, EU:C:2019:456, т. 67, от 9 октомври 2019 г., NJ (Прокуратура на Виена), С-489/19 PPU, EU:C:2019:849, т. 34 и от 12 декември 2019 г., *Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg и Openbaar Ministerie* (Прокурори на Лион и Тур), С-566/19 PPU и С-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, т. 59).
- 74 Тъй като издаването на европейска заповед за арест може да засегне закрепеното в член 6 от Хартата право на свобода на съответното лице, тази защита включва приемането на решение, което отговаря на изискванията, присъщи на ефективната съдебна защита, поне на едно от

двете равнища на посочената защита (решения от 27 май 2019 г., OG и PI (Прокуратури на Любек и на Цвикау), С-508/18 и С-82/19 PPU, EU:C:2019:456, т. 68 и от 12 декември 2019 г., Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg и Openbaar Ministerie (Прокурори на Лион и Тур), С-566/19 PPU и С-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, т. 60).

- 75 По-конкретно, второто равнище на защита на правата на съответното лице предполага издаващият съдебен орган да следи за спазването на необходимите условия за издаването на европейската заповед за арест и да преценява по обективен начин дали издаването ѝ е пропорционално, като отчита всички уличаващи и оневиняващи доказателства и без да е изложен на риска да бъде обвързан от външни указания, по-специално от страна на изпълнителната власт (решение от 12 декември 2019 г., Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg и Openbaar Ministerie (Прокурори на Лион и Тур), С-566/19 PPU и С-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, т. 61 и цитираната съдебна практика).
- 76 Необходимо е да се добави, че както отбелязва генералният адвокат в точка 81 от заключението си, Рамково решение 2002/584 се вписва в цялостна система от гаранции за ефективна съдебна защита, предвидени в други разпоредби от правото на Съюза, в това число Директива 2012/13, които са приети в областта на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси и които спомагат да се улесни лицето, спрямо което е издадена европейска заповед за арест, при упражняването на неговите права.
- 77 Както обаче бе посочено в точка 61 от настоящото решение, лицето, спрямо което е издадена европейска заповед за арест за целите на наказателното преследване, от момента на предаването му на органите на издалата заповедта държава членка придобива качеството „обвиняем“ по смисъла на Директива 2012/13 и съответно се ползва от всички свързани с това качество права по членове 4, 6 и 7 от посочената директива, така че в съответствие с целите на същата то може да подготви защитата си и може да му се гарантира справедливостта на производството.
- 78 Освен това, що се отнася до периода, предхождащ предаването на лицето, спрямо което е издадена такава европейска заповед за арест, на компетентните органи на издаващата държава членка, следва да се отбележи, от една страна, че член 8, параграф 1, букви г) и д) от Рамково решение 2002/584 предвижда, че европейската заповед за арест трябва да съдържа информация относно характера и правната квалификация на престъплението, както и описание на обстоятелствата, при които е извършено престъплението, включително времето, мястото и степента на участие на издирваното лице. Както обаче отбелязва генералният адвокат в точка 79 от заключението си, тази информация по същество съответства на информацията по член 6 от Директива 2012/13.
- 79 От друга страна, правото на ефективна съдебна защита не изисква предвиденото в законодателството на издаващата държава членка право на обжалване на решението за издаване на европейска заповед за арест за целите на наказателното преследване да може да бъде упражнено преди предаването на съответното лице на компетентните органи на тази държава членка (вж. в този смисъл решение от 12 декември 2019 г., Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg и Openbaar Ministerie (Прокурори на Лион и Тур), С-566/19 PPU и С-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, т. 69—71).
- 80 При това положение не може да произтече нарушение на правото на ефективна съдебна защита само от това, че лицето, спрямо което е издадена европейска заповед за арест за целите на наказателното преследване, ще получи информация за правните средства за защита, с които разполага в издаващата държава членка, и достъп до материалите по делото едва след предаването му на компетентните органи на издаващата държава членка.

- 81 От изложените по-горе съображения следва, че при разглеждането на третия и четвъртия въпрос не се установяват обстоятелства, които да засягат валидността на Рамково решение 2002/584 от гледна точка на членове 6 и 47 от Хартата.

По съдебните разноски

- 82 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

- 1) **Член 4, и по-специално параграф 3 от него, член 6, параграф 2 и член 7, параграф 1 от Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 година относно правото на информация в наказателното производство трябва да се тълкуват в смисъл, че правата по тези разпоредби не се прилагат по отношение на лицата, които са задържани с цел изпълнение на европейска заповед за арест.**
- 2) **При разглеждането на третия и четвъртия преюдициален въпрос не се установяват обстоятелства, които да засягат валидността на Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки, изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г., от гледна точка на членове 6 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз.**

Подписи